

Международно Висше Бизнес Училище
International Business School

С Т А Н О В И Щ Е

ОТ: доц. д-р Елена Стойкова Александрова, Международно висше бизнес училище – Ботевград

ОТНОСНО: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “ДОКТОР” по професионално направление 3.8. Икономика, специалност 05.02.18 Икономика и управление по отрасли (туризъм) в Софийски университет “Св. Климент Охридски”

АВТОР НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД: Наалян Хаджи Недим Генджева, редовен докторант по професионално направление “Икономика и управление по отрасли” при СУ “Св. Климент Охридски”, Стопански факултет

ТЕМА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД: “Повишаване на конкурентоспособността на туристическите фирми чрез корпоративна социална отговорност”

ОСНОВАНИЕ ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА СТАНОВИЩЕТО: участие в състава на научното жури за защита на дисертационния труд, определено със Заповед № РД 38 – 160/06.03.2015 г. на Ректора на СУ “Св. Климент Охридски”

I. Информация за докторанта:

Редовната докторантка по професионално направление “Икономика и управление по отрасли” при СУ “Св. Климент Охридски”, Наалян Хаджи Недим Генджева завършва средното си образование в Математическата гимназия гр. Шумен. Дипломира се като магистър инженер по Биомедицинска апаратура в Техническият университет в гр.

Дрезден, Германия в периода 1990 - 2000 г. След завършването си Наалян Генджева става генерален директор на туроператорската агенция Еврохолидейс, София, а от 2012 г. и на Биохотел Карпе Диет, с. Баня (общ. Разлог). В периода 2004 - 2007 г. членува в Комисията по категоризация на туристическите обекти в София. През 2008 г. е консултант по маркетинг и резервации в хотел Белвю, Швейцария.

През м. септември 2013 г. тя специализира в Национална докторантска школа (Докторантска Академия по Бизнес Администрация и Управленски Науки) по Иновативни изследователски методи в теорията и практиката на управленските науки, Огняново, а в периода 30 юни - 03 юли 2014 г. завършва и лятно училище по Лидерство и управление на устойчив туризъм в Сейняйоки, Финландия. Към момента Наалян Генджева членува в Българската асоциация на туристическите агенции, Съвета по туризъм в София и е председател на Регионалното туристическо сдружение „Баненски терми“ в с. Баня, общ. Разлог.

Докторантата владее говоримо и писмено немски, английски, турски и руски език и притежава познания по татарски и испански език. Има много добра компютърна грамотност.

II. Обща оценка на представения дисертационен труд:

Представеният дисертационен труд на Наалян Генджева поставя като предмет на научен анализ изключително **актуална тема**, значима за повишаване на социално отговорното поведение на туристическия бизнес. Той е в обем от 214 стандартни страници компютърно набран текст. Структуриран е в увод, три глави, заключение, 8 приложения и списък на използваната литература. Тази структура е **логически издържана и композиционно съразмерна**.

Библиографският апарат е съставен от 97 източника (от които 20 са на кирилица, 77 на латиница). Преобладават публикациите от последните 10-15 години, авторката се позовава и на значителен брой Интернет страници. Представените източници и тяхното цитиране в основния текст свидетелстват за осведомеността на Наалян Генджева и доброто познаване на научните постижения в областта на анализираната проблематика.

Докторантката използва в основния текст 13 фигури и 31 таблици. За формализация на някои от твърденията на авторката са приложени и формули.

Основната цел, която Наалян Генджева си поставя с настоящата разработка е да се изследва връзката между прилаганите социално отговорни практики и конкурентоспособността в туристическия бранш. За постигането на тази цел тя предвижда решаването на следните **изследователски задачи**:

- Да се анализира и изясни понятието корпоративна социална отговорност от гледна точка на същност и проявления, както и да се анализират нейните особеностите в туризма;
- Да се определят факторите, влияещи върху конкурентоспособността на туристическите фирми, както и да се проучат и определят връзките между тях и прилагането на корпоративна социална отговорност;
- Да се определят и систематизират критерии и индикатори, както и да се разработи методика за анализ и оценка на прилагането на корпоративна социална отговорност в дейността на туристическите фирми;
- Да се разработи програма за оползотворяване на възможностите на корпоративната социална отговорност за повишаване на конкурентоспособността на туристическите предприятия;
- Да се формират и обосноват изводи, насоки и препоръки за прилагането на корпоративна социална отговорност в туристическите предприятия.

Така формулираните задачи отразяват основните аспекти на изследването и допринасят за постигане целта на дисертационния труд и обосноваване на застъпената **теза**, че чрез интегриране/прилагане на корпоративната социална отговорност (КСО) може да се въздейства и постигне повишаване на фирмената конкурентоспособност на туристическите предприятия. Според авторката това е постижимо посредством подобрената репутация на фирмата, повишената мотивация на служителите, нарастване доверието на клиенти, доставчици и други заинтересовани страни, увеличаване потребителска стойност на продукта и оптимизирането на разходите чрез екологично съобразна дейност.

Обект на изследване в представената разработка е поведението на туристическите предприятия, предоставящи основни туристически услуги по отношение на интегрираната в действията им социална отговорност или още загриженост за собствените въздействия върху обществото и околната среда. **Предмет на изследване** е фирмената конкурентоспособност на туристическите предприятия и по-конкретно

нейното евентуално изменение в резултат на интегрирането на социално-отговорни практики в основната стопанска дейност. Акцентира се също така върху ефектите от КСО-практиките върху факторите за създаване и поддържане на конкурентни предимства. За нуждите на изследваните теоретични въпроси Наалян Генджева провежда емпирично изследване на конкурентоспособността на туристически фирми, интегрирали в дейността си КСО в периодите 01.04.2013 – 01.07.2013 г. (първа част) и 01.06.2014 – 01.12.2014 г. (втора част). Също така чрез структурирани интервюта извършва апробация на предложената методика за анализ и оценка на процеса на прилагане на КСО. Обобщените резултати от изследването са подробно анализирани в трета глава на разработката и спомагат за постигане на поставената в дисертационния труд **приложна цел**, в рамките на която е предложена и програма за повишаване на конкурентоспособността на туристическите предприятия чрез възможностите на КСО.

III. Оценка на автореферата и публикациите по дисертацията:

Във връзка с процедурата по публична защита докторантката е представила **Автореферат** (в обем 48 стр. компютърно набран текст), **монография**, **две студии** (едната на английски език), **три статии** (в съавторство) в научни списания, както и **шест доклада** от международни научни конференции (два приети за публикация). Публикациите са посветени на проблемите на КСО и възможностите за повишаване на конкурентоспособността на туристическите предприятия и отразяват голяма част от дисертационния труд.

IV. Оценка на научните и практически резултати и приноси на дисертационния труд:

В дисертационния труд на кандидата за ОНС “доктор” – Наалян Генджева могат да се очертаят следните по-важни **постижения** и **приноси**:

1. Систематизирани и критично са анализирани схващанията, тезите и становищата на редица български и чуждестранни автори, свързани със същността и развитието на идеята за КСО, както и нейните особености в туризма с цел да се формират собствени постановки.

2. Формулирани са авторски позиции и са прецизирани дефиниции за често използвани в областта понятия като КСО, КСО-практика и КСО-практика в туризма.
3. Систематизирани са критерии и индикатори за анализ и оценка на прилагането на КСО в туристическите предприятия.
4. Предложена и практически апробирана е методика за анализ и оценка на процеса на прилагането на КСО в туристическото предприятие.
5. Проведено е емпирично, социологическо изследване за оценка на възможностите на КСО за повишаване на конкурентоспособността на туристическите предприятия с голяма практическа стойност за туристическия бизнес.
6. Задълбочено е анализирано състоянието и развитието на българската туристическа индустрия по отношение на прилагането на КСО и е предложена програма оползотворяване на възможностите на КСО за повишаване на конкурентоспособността на туристическите фирми.

Посочените **научно-приложни приноси** на докторантката са **лично дело** и допринасят за **обогатяване** на съществуващото научно познание и за повишаване конкурентоспособността на туристическите предприятия чрез прилагане на КСО.

V. Критични бележки и препоръки:

В дисертационния труд са допуснати и някои **пропуски**, които ми дават основание да направя следните критични бележки:

1. В разработката не са анализирани възможностите на КСО за повишаване на конкурентоспособността на ресторанти и транспортни фирми като предприятия, предоставящи основни туристически услуги.
2. В изложението на дисертационния труд не навсякъде проличава активната позиция и критичната оценка на докторантката по отношение на ползваните литературни източници.
3. Независимо от общото впечатление, че авторката познава добре практиката на отделни места в дисертацията липсват конкретни примери и обобщения.

Посочените критични бележки **по никакъв начин не влияят** върху оценката на качеството на представената научна продукция и **не намаляват** значимостта на изтъкнатите приноси.

VI. Заключение:

Отчитайки баланса между приносите на докторантката, тяхната значимост и несъществените препоръки, давам **положителна оценка** на представения за публична защита дисертационен труд на тема “Повишаване на конкурентоспособността на туристическите фирми чрез корпоративна социална отговорност” с автор Наалян Хаджи Недим Генджева. Той напълно отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и вътрешните правила на СУ “Св. Климент Охридски”, което ми дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури да **присъдят** на Наалян Хаджи Недим Генджева образователната и научна степен “доктор” по научната специалност “Икономика и управление по отрасли (туризъм)”.

25.04.2015 г.

Член на журито: .....

доц. д-р Елена Александрова